



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

**ΤΜΗΜΑ ΕΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΤΕΧΝΩΝ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ
ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ**

Π.Μ.Σ.: «Εικαστικές τέχνες και τοπίο: Προσεγγίσεις του φυσικού και αστικού χώρου»

(Visual arts and landscape: Approaches to Natural and Urban Space)

Διπλωματική Εργασία

“παράσιτο”

του

Τσακίρη Κωνσταντίνου

25

Επιβλέπων Καθηγητής: Θεόδωρος Ζυρπιάδης

Εξεταστές: Γοδόση Ζωή

Ζιώγας Γιάννης

Καλαμάρας Φίλιππος

Παπαδοπούλου Σοφία

Copyright © Κωνσταντίνος Τσακίρης, 2022

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. Allrightsreserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν την χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό απευθύνονται προς τον συγγραφέα. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν τον συγγραφέα και μόνο.

Όνοματεπώνυμο: Κωνσταντίνος Τσακίρης

Α.Ε.Μ.: 25

Ηλεκτρονική διεύθυνση: tsakiris-kon@hotmail.gr

Έτος εισαγωγής: 2020

Κατεύθυνση: “Εικαστικές Πρακτικές”

Τίτλος διπλωματικής εργασίας: “παράσιτο”

Δηλώνω υπεύθυνα ότι η παρούσα εργασία δεν αποτελεί προϊόν λογοκλοπής, είναι προϊόν αυστηρά προσωπικής εργασίας, η βιβλιογραφία και οι πηγές που έχω χρησιμοποιήσει, έχουν δηλωθεί κατάλληλα με παραπομπές και αναφορές. Τα σημεία όπου έχω χρησιμοποιήσει ιδέες, κείμενο ή/και πηγές άλλων συγγραφέων, αναφέρονται ευδιάκριτα στο κείμενο με την κατάλληλη παραπομπή και η σχετική αναφορά περιλαμβάνεται στο τμήμα των βιβλιογραφικών αναφορών με πλήρη περιγραφή. Επισημαίνεται πως η συγκεκριμένη επιλογή βοηθά στον περιορισμό της λογοκλοπής διασφαλίζοντας έτσι το/τη συγγραφέα.

Ημερομηνία 11 - 10 - 2022

Ο δηλών

Τσακίρης Κωνσταντίνος

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1.Περίληψη

2. Εισαγωγή

2.1 Ορισμοί

2.2 Σχέση του ανθρώπου με την φύση

3.Παραδείγματα καλλιτεχνών

3.1 Olafur Eliasson

3.2 Tue Greenfort

4.Καλλιτεχνικό έργο Κωνσταντίνου Τσακίρη

4.1 Πρώιμο καλλιτεχνικό έργο

4.2 Η εξέλιξη του έργου

4.3 Κεντρικό έργο

5.Συμπέρασμα

6. Βιβλιογραφία

1. Περίληψη

Η παρούσα διπλωματική εργασία αφορά την ανάλυση της σχέσης του ανθρώπου με την φύση, την αρνητική επίδραση του προς αυτήν και οτιδήποτε την αποτελεί όπως φυτά και ζώα. Με ποιον τρόπο η κλιματική αλλαγή ως κατάσταση η οποία επηρεάζει έμμεσα ή άμεσα την ανθρωπότητα έχει γίνει η αφορμή, ώστε καλλιτέχνες να αφιερώσουν το έργο τους σε αυτό το σημαντικό ζήτημα και να δημιουργηθούν εικαστικά έργα με τα οποία προσπαθούν να επικοινωνήσουν και να παρουσιάσουν τους προβληματισμούς τους. Με τον τρόπο αυτό δεν επιτυγχάνεται μόνο αυτό, αλλά και το να μπουν σε μια διαδικασία αφύπνισης οι θεατές, ώστε να προσπαθήσουν να αναθεωρήσουν και να αλλάξουν όσες περισσότερες συνήθειες τους πληγώνουν και οδηγούν τον πλανήτη προς την καταστροφή.

Στην συνέχεια, θα αναφερθούν καλλιτέχνες και έργα τους, με κοινό χαρακτηριστικό την κλιματική αλλαγή. Η ανάλυση των συγκεκριμένων καλλιτεχνών επηρέασε και έδωσε άλλη μία αφορμή για την δημιουργία της συγκεκριμένης εικαστικής εγκατάστασης που θα διεκπεραιωθεί στην συγκεκριμένη διπλωματική εργασία.

Έπειτα, θα αναλυθεί το έργο του Κωνσταντίνου Τσακίρη, ενός εικαστικού καλλιτέχνη ο οποίος έχει μπει στην διαδικασία διεκπεραίωσης και διερεύνησης της κλιματικής αλλαγής, αλλά και στον σχολιασμό της επίδρασης του ανθρώπου προς την φύση. Δημιουργεί με γνώμονα την αφύπνιση του θεατή όσον αφορά την καταστροφή του πλανήτη.

Τέλος, θα αναφερθούν τα στάδια που πέρασε η καλλιτεχνική του δουλειά προσπαθώντας να φτάσει στο επιθυμητό αποτέλεσμα, την σημαντικότητα της υλικότητας των έργων του, αλλά και τους λόγους που τον έκαναν να ευαισθητοποιηθεί επί του θέματος της κλιματικής αλλαγής.

2. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

2.1 Ορισμοί

Φύση (η) {-ης κ. -εως | - εις.-εωνί

1. το σύνολο των φυτικών και ζωικών οργανισμών (χλωρίδα και πανίδα), των γεωλογικών σχηματισμών (βουνά, έδαφος, υπέδαφος, θάλασσες, λίμνες κ.λπ.). των υλικών στοιχείων (αέρας, φωτιά, νερό κ.λπ.) και γενικότερα το υλικό σύμπαν και οι λειτουργίες του θεωρούμενο ανεξαρτήτως τού ανθρώπου για τον οποίο αποτελεί το φυσικό περιβάλλον μέσα στο οποίο ζει, αναπτύσσεται και πεθαίνει: οι ομορφιές / τα στοιχεία (βλ.λ.) / τα αγαθά / τα προϊόντα / η προστασία / οι χαρές / οι κίνδυνοι τής ~ || αυτό αντίκειται στους νόμους τής - || χημικά στοιχεία που υπάρχουν στη ~|| η σχέση άνθρωπου-φύσης
2. (καθημ.) χώρος με πράσινο, δέντρα κ.λπ. η εξοχή
3. η προσωποποιημένη δύναμη που εκδηλώνεται στα μετεωρολογικά (θύελλες, κατακλυσμούς) ή τα γεωφυσικά φαινόμενα (σεισμούς, εκρήξεις ηφαιστειών) και που αποτελεί βασικό σύμβολο σε μυστηριακές λατρείες ή αισθητικά ρεύματα (λ.χ. στον ρομαντισμό): η οργή / η εκδίκηση τής - || η μητέρα -
4. ο συνήθ. απλός τρόπος ζωής που φέρνει τον άνθρωπο σε άμεση και ζωντανή επαφή με το φυσικό περιβάλλον, σε αντίθεση προς τον σύγχρονο και σύνθετο τρόπο ζωής των βιομηχανικών και μεταβιομηχανικών κοινωνιών, των σημερινών μεγαλουπόλεων ¹

Άνθρωπος: Ο *άνθρωπος* είναι το μόνο σωζόμενο υποείδος του *Homo sapiens* (άνθρωπος ο έμφρων ή ο σοφός), ο *Homo sapiens sapiens*. Το δεύτερο υποείδος του *Homo sapiens* είναι ο *Homo sapiens idaltu* που έχει εξαφανιστεί. Ο *Homo sapiens* αποτελεί το μόνο επιζών μέλος του γένους *Homo* των Ανθρωποειδών, δηλαδή της υποοικογένειας των Ανθρωπιδών. Περιστασιακά, ο όρος χρησιμοποιείται και ως αναφορά σε κάθε είδος του γένους *Homo*. Ο ιδιαίτερα ανεπτυγμένος εγκέφαλος του ανθρώπου, ο οποίος του προσδίδει ανεπτυγμένη διανοητική ικανότητα, σε συνδυασμό με τη δίποδη όρθια στάση του, που του απελευθερώνει τα χέρια, καθιστούν τον άνθρωπο το μόνο είδος ικανό να κάνει εκτεταμένη χρήση εργαλείων συγκριτικά με τα άλλα ζώα. Έρευνες στο DNA του ανθρώπου δείχνουν πως οι πρώτοι άνθρωποι με σύγχρονη ανατομία έζησαν στην Αφρική πριν από 200.000 χρόνια. Όπως και τα περισσότερα πρωτεύοντα, οι άνθρωποι είναι κοινωνικοί από τη φύση τους. Παρόλα αυτά, είναι το μόνο είδος που έχει αξιοποιήσει συστήματα επικοινωνίας για αυτοέκφραση, για ανταλλαγή ιδεών, και για την οργάνωση. Οι άνθρωποι μαθαίνουν να βελτιώνουν πολυσύνθετες βιολογικές πραγματικότητες όπως οικογένειες και έθνη. Η κοινωνική αλληλεπίδραση έχει καθιερώσει μία μεγάλη ποικιλία ηθικών αξιών, κοινωνικών θεσμών, και διαδικασιών, οι οποίες σχηματίζουν

¹ Γ.Μπαμπινιώτης, Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας, Κέντρο Λεξικολογίας, 2002, Αθήνα, σελ. 1912

τα θεμέλια μίας κοινωνίας. Οι άνθρωποι χαρακτηρίζονται για την επιθυμία τους να κατανοήσουν και να επεξεργαστούν το περιβάλλον τους, αναζητώντας απαντήσεις σε διάφορα φαινόμενα μέσω της επιστήμης, της φιλοσοφίας, της μυθολογίας και της θρησκείας. Η φυσική περιέργεια έχει οδηγήσει στην ανάπτυξη εξελιγμένων εργαλείων και δεξιότητα τους να εργάζονται, να ντύνονται και να χρησιμοποιούν διάφορες τεχνολογίες.²

Τέχνη: Με τον όρο **Τέχνη** εννοείται η ψυχική δραστηριότητα ή δημιουργία που είναι σημαντική εξαιτίας της έλξης που προκαλεί στα ανθρώπινα συναισθήματα, διεγείροντας τον νου ή και το συναίσθημα. Είναι η δημιουργική έκφραση που μέσα στο έργο αποτυπώνει την ψυχική κατάσταση, τα συναισθήματα, τις ιδέες, την αίσθηση ή τον οραματισμό του καλλιτέχνη. Η τέχνη κάποιες φορές εφαρμόζεται και σε πρακτικά αντικείμενα καθημερινής χρήσης, όπως ένα πήλινο μπολ μέσα στο οποίο τοποθετούνται αντικείμενα ή ένας τοίχος που έχει βαφτεί με το προσωπικό σου γούστο. Η τέχνη βασίζεται στην εμπειρία. Πολλοί διαφωνούν για το τι ακριβώς είναι τέχνη και έτσι ο ακριβής ορισμός της είναι ιδιαίτερα δύσκολος. Έτσι, πολλοί είναι αυτοί που συγχέουν την τέχνη με την Τεχνική. Στην ελληνική γλώσσα, η λέξη *τέχνη* περιλαμβάνει οποιαδήποτε διαδικασία για την παραγωγή κάποιου προϊόντος. Όροι με κοινή ρίζα όπως τεχνικό, τεχνίτης, καλλιτέχνης αποδίδονται σε ανθρώπινες δημιουργίες, τρόπους έκφρασης και δραστηριότητες αυθαίρετες με τη ροπή του φυσικού κόσμου, οι οποίοι ακολουθούν τους κανόνες του δημιουργού τους. Στην αγγλική γλώσσα υπάρχουν δύο λέξεις, *art* και *craft*. Η πρώτη χρησιμοποιείται για να δηλώσει τέχνη που συνδέεται με προϊόντα αισθητικής αξίας, ενώ η δεύτερη για τα υπόλοιπα. Η λέξη *art*, που χρησιμοποιείται σε γλώσσες της δυτικής Ευρώπης, προέρχεται από το Λατινικό *ars*, που εν μέρει σημαίνει *διακανονίζω, διευθετώ*.

Κλιματική Αλλαγή: Με τον όρο κλιματική αλλαγή αναφερόμαστε στη μεταβολή του παγκοσμίου κλίματος και ειδικότερα σε μεταβολές των μετεωρολογικών συνθηκών που εκτείνονται σε μεγάλη χρονική κλίμακα. Τέτοιου τύπου μεταβολές περιλαμβάνουν στατιστικά σημαντικές διακυμάνσεις ως προς τη μέση κατάσταση του κλίματος ή τη μεταβλητότητα του, που εκτείνονται σε βάθος χρόνου δεκαετιών ή περισσότερων ακόμα ετών. Οι κλιματικές αλλαγές οφείλονται σε φυσικές διαδικασίες, καθώς και σε ανθρώπινες δραστηριότητες με επιπτώσεις στο κλίμα, όπως η τροποποίηση της σύνθεσης της ατμόσφαιρας. Στη Σύμβαση Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για τις Κλιματικές Μεταβολές (UNFCCC), η κλιματική αλλαγή ορίζεται ειδικότερα ως η μεταβολή στο κλίμα που οφείλεται άμεσα ή έμμεσα σε ανθρώπινες δραστηριότητες, διακρίνοντας τον όρο από την κλιματική μεταβλητότητα που έχει φυσικά αίτια.³

² “The Smithsonian Institution, Human Origins Program” ,Αρχειοθετήθηκε από το πρότυπο στις 15 Οκτωβρίου 2007, ανακτήθηκε στις 4 Ιουλίου 2010

³ United Nations Framework Convention on Climate Change United Nations, 1992, Αρ.1, παρ.3

2.2 Η σχέση του ανθρώπου με τη φύση

Ένα από τα πιο πολυσυζητημένα ζητήματα τα οποία απασχόλησαν τους περισσότερους επιστήμονες και φιλόσοφους από τα αρχαία χρόνια έως σήμερα χωρίς να έχει μπορέσει κανένας να δώσει ξεκάθαρες και τεκμηριωμένες απαντήσεις είναι η ύπαρξη, τόσο του ανθρώπου, όσο και ολόκληρης της φύσης. Για το αν όντως είναι οι μοναδικοί ζωντανό οργανισμοί σε όλο το σύμπαν οι οποίοι κατάφεραν να εξελιχθούν, από πλάσματα των σπηλαίων να προοδεύσουν και να φτάσουν σε ένα επίπεδο όπου να είναι τα κυρίαρχα πλάσματα της φύσης. Φύση καλούμε ό,τι έχει δημιουργηθεί αυθόρμητα στον πλανήτη Γη, ό,τι ουσιαστικά συμμετέχει στην σύνθεση του οικοσυστήματος. Από έναν άψυχο μικρό κόκκο της άμμου μέχρι και τον οποιοδήποτε ζωντανό οργανισμό που υπάρχει πάνω στον πλανήτη στον οποίο ζούμε. Ο άνθρωπος ουσιαστικά είναι ένα μικρό κομμάτι της φύσης και ένας ακόμα κρίκος στην αλυσίδα η οποία υπάρχει, ώστε να μπορούν να επιβιώνουν όλοι οι οργανισμοί. Όλοι οι ζωντανό οργανισμοί έχουν ανάγκη ο ένας τον άλλον καθώς έτσι μπορεί να συνεχιστεί η ζωή και η ομαλή διατήρηση της φύσης. Αν προσπαθήσει κάποιος να αναλύσει αυτή την σύνθεση της φύσης και ολόκληρης της σύνδεσης που υπάρχει μεταξύ όλων των ζωντανών οργανισμών ίσως να αναρωτηθεί εν μέρει πως γίνεται ο άνθρωπος να έχει επικρατήσει των υπόλοιπων οργανισμών, εκμεταλλευόμενος τα προσόντα τα οποία του έχει δώσει η ίδια η φύση που τον δημιούργησε ή να αναρωτηθεί γιατί να είναι ο μοναδικός ζωντανός οργανισμός στον οποίο να δόθηκαν αυτά τα προσόντα, ώστε να μπορέσει να κυριαρχήσει. Το υπόλοιπο κομμάτι του ζητήματος που μπορεί να απασχολήσει είναι το γιατί ο άνθρωπος δεν έχει καταφέρει να συμβιώσει με την φύση. Ο άνθρωπος και φύση είναι ένα, και αυτό θα έπρεπε να μας απασχολεί κατά κύριο λόγο, το πως έχουμε καταφέρει να καταστρέψουμε ένα τόσο σωστά δομημένο δημιούργημα στο οποίο μπορούν και ζουν αμέτρητοι οργανισμοί, αλλά παρ' όλα αυτά να εξαρτιούνται από τις λάθος και τις σωστές επιλογές ενός είδους.

Στο παρελθόν, ο άνθρωπος ήταν σε μια κατάσταση στην οποία έπρεπε να γίνει ευρηματικός και να καλύψει τα μειονεκτήματά του, για να μπορέσει να εξασφαλίσει την τροφή του, ώστε να επιβιώσει. Καθότι δεν είναι ούτε το δυνατότερο ον ούτε το γρηγορότερο, έπρεπε να αξιοποιήσει τις υπόλοιπες αρετές που τον κάνουν να ξεχωρίζει από τα υπόλοιπα ζώα, ώστε να καλύψει τις αδυναμίες του και να επικρατήσει, κάτι που όπως εξελίχθηκε η ιστορία το κατάφερε. Το μεγαλύτερο πλεονέκτημα που του έχει δοθεί σε σχέση με όλους τους υπόλοιπους ζωντανούς οργανισμούς είναι η λογική σκέψη, όπως και η ευκολία στο να μπορέσει να δημιουργήσει κάτι από το μηδέν και να καταφέρει να καλύψει όλες τις ανάγκες του για την επιβίωση του. Ταυτόχρονα τον ξεχωρίζει και η ανάγκη του για επικοινωνία με τους υπόλοιπους ανθρώπους. Με την συνεργασία, την επικοινωνία και τον κοινό στόχο επιβιώνει και προοδεύει, σε μεγαλύτερο βαθμό από τα υπόλοιπα ζώα. Ένα προσόν το οποίο ξεχώρισε τον άνθρωπο απευθείας από τα υπόλοιπα ζώα, είναι η δυνατότητα να έχει φαντασία, δηλαδή να μπορεί να φαντάζεται το μέλλον του, ώστε να βάζει στόχους για την καλύτερευση της ζωής του. Έτσι, κέρδισε αυτή τη θέση του κυρίαρχου ζώου έχοντας χωρίς ένα ρόλο καταναλωτή, καταφέροντας να σπάσει και να βγει από την τροφική αλυσίδα.

Ο Αριστοτέλης υποστήριζε ότι ο άνθρωπος είναι το λογικό ον το οποίο εκφράζετε με την τέχνη και την λογική σκέψη, αυτή είναι η ειδιοποιός διαφορά του με τα υπόλοιπα ζώα και ο λόγος που ο άνθρωπος καλώς ή κακώς είναι το κυρίαρχο ον πάνω στον πλανήτη Γη.

Αν διαχωρίσουμε τον άνθρωπο από την φύση μπορούμε να πούμε ότι η φύση ήταν το πρώτο στοιχείο με το οποίο ήρθε σε επαφή ο άνθρωπος, και κλήθηκε να συμπορευθεί με αυτήν και πολλές φορές με τις επικίνδυνες πλευρές της και με τις ακραίες εναλλαγές της, οι οποίες μπορούσαν να τον βλάψουν. Με την πάροδο χιλιάδων χρόνων το ανθρώπινο σώμα μπόρεσε και προσαρμόστηκε σε αυτές τις αλλαγές της φύσης, στις οποίες όλα τα ζώα έπρεπε να προσαρμοστούν για να μπορέσουν να επιβιώσουν και να συνεχίσουν να υπάρχουν.

Στα αρχαία χρόνια ο άνθρωπος επιβίωνε δίχως τις γνώσεις και τα εργαλεία που κατάφερε ο ίδιος με την πάροδο των χρόνων να εφεύρει, ώστε να εξυπηρετήσει τις ανάγκες που του δημιούργησε η ίδια η φύση όπως είναι η τροφή και το νερό. Ουσιαστικά, ήταν περισσότερο εξαρτώμενος από αυτήν χωρίς να μπορεί να καλύψει ο ίδιος τις ανάγκες του. Πορευόταν με αυτά που μπορούσαν να του μεταφέρουν ως γνώση οι πρόγονοι του, αλλά και με την εφευρετικότητα του. Πλέον ο άνθρωπος έχει καταφέρει να είναι σε ένα στάδιο στο οποίο μπορεί να ελέγχει μέχρι ένα σημείο την φύση ή αλλιώς να την αντιμετωπίζει όταν αυτή με κάποιο τρόπο πάει να τον βλάψει, να καταφέρνει να παράγει τροφή με την βοήθεια της τεχνολογίας που δημιούργησε ο ίδιος μέσα από τα χαρίσματα που του έδωσε η φύση, αλλά κόντρα στην ίδια την φύση, ώστε να μπορεί να περιορίζει την δράση των άγριων ζώων απέναντι του αλλά και να μπορεί να αντιμετωπίζει τα ακραία καιρικά φαινόμενα.

Η επίδραση της φύσης προς τον άνθρωπο και το αντίστροφο τον απασχολούσε από τα αρχαία χρόνια καθώς έχει άμεση σχέση με αυτήν. Σύμφωνα με τα όσα έχουμε δει και η ιστορία το επιβεβαιώνει, με την πάροδο των χρόνων ο άνθρωπος όλο και περισσότερο έχει προκαλέσει καταστροφή σε αυτήν, η φύση είναι διατεθειμένη με τα αγαθά τα οποία παράγει και έχει να δίνει την δυνατότητα σε όλα τα πλάσματα που την αποτελούν να μπορούν να επιβιώνουν από αυτά, και ίσως η μόνη υποχρέωση που πρέπει να έχουν είναι η σωστή διαχείριση. Αυτό σημαίνει να μην εκμεταλλεύονται ασύστολα αυτά τα αγαθά, ώστε να μπορεί η φύση να τα αναπληρώσει, ότι ακριβώς δηλαδή δεν κάνει ο άνθρωπος εδώ και αιώνες και έχει δημιουργήσει όλο αυτό το μεγάλο πρόβλημα, να την παραμελεί και αυτή με την σειρά της στέλνει μηνύματα που δείχνει ότι ο άνθρωπος και η ευημερία του περπατάει παράλληλα με την κατάσταση και την υγεία της φύσης και για αυτό πρέπει να αρχίζει να την υπολογίζει.

Μέσα από την παρατήρηση της φύσης μπορεί ο οποιοσδήποτε να αντιληφθεί κάποια συγκεκριμένα στοιχεία και παρατηρήσεις για την φύση και το περιβάλλον στο οποίο ανήκει ο άνθρωπος, για την ζωή που υπάρχει σε αυτό το περιβάλλον, των σχέσεων μεταξύ των ζωντανών οργανισμών και κατά κύριο λόγο την αρνητική επίδραση του ανθρώπου προς την φύση, την καταστροφή την οποία έχει προκαλέσει με την ασύστολη σπατάλη και εκμετάλλευση των αγαθών που διαθέτει η φύση με στόχο την παραγωγή αγαθών για να καλύψει τις τεράστιες ανάγκες του που έχει δημιουργήσει ο ίδιος ο άνθρωπος με την πάροδο των χρόνων.

Αιώνες πριν ο άνθρωπος είχε μεγάλα προβλήματα όσον αφορά βασικές του ανάγκες όπως ήταν η μεταφορά, η στέγη, η τροφή και άλλα, ουσιαστικά έπρεπε να βρει τρόπους για να διευκολύνει τον εαυτό του και να

καλύψει αυτές τις ανάγκες του. Έτσι, κατάφερε και βρήκε τρόπους να καλυφθούν αυτά τα κενά με ανακαλύψεις δικές του αλλά για να μπορέσουν να λειτουργήσουν και να τις βάλει στην καθημερινότητα του από εκείνη την στιγμή και έπειτα θα έπρεπε ουσιαστικά να θυσιάσει την ίδια του την φύση καθώς μόνο μέσα από την φύση ήξερε ότι μπορεί να πάρει τα προαπαιτούμενα στοιχεία για να μπορέσει να τα κάνει λειτουργικά. Αμέτρητα εργοστάσια δουλεύουν νυχθημερόν σε όλα τα σημεία της Γης για να προλαβαίνουν να παράγουν ικανοποιητικές ποσότητες αγαθών, ώστε να καλυφθούν οι ανθρώπινες ανάγκες, αμέτρητα μέσα μεταφοράς κινούνται δίχως παύση σε όλο τον κόσμο, ώστε να μπορέσουν να ικανοποιηθούν οι ανάγκες των ανθρώπων να μεταφερθούν εκεί που επιθυμούν. Πλέον ο άνθρωπος έχει δημιουργήσει τόσες πολλές ανάγκες οι οποίες τον έχουν κάνει να μην μπορεί να τις ελαττώσει στο ελάχιστο, είναι εξαρτημένος από αυτές.

Αυτό δεν συμβαίνει σε όλα τα σημεία του πλανήτη είναι η αλήθεια καθώς ουσιαστικά θυσιάζονται κάποιοι πολιτισμοί μένοντας μόνο στο κομμάτι της παραγωγής, ώστε να καρπώνονται αυτά τα αγαθά οι υπόλοιποι πολιτισμοί οι οποίοι είναι και οι πιο ανεπτυγμένοι έχοντας και τις μεγαλύτερες απαιτήσεις και ανάγκη για αυτά. Μπορούμε να πούμε ότι σε αρχικό στάδιο, αυτές οι ανάγκες του ανθρώπου ήταν μεγάλη πρόοδος και εξέλιξη που κατάφερε να τις καλύψει, όπως ήταν η μεταφορά του σε μακρινές περιοχές αλλά και μεταφορά προϊόντων από την μια περιοχή στην άλλη σε σύντομο χρονικό διάστημα η οποία κατάσταση άνοιξε και τον δρόμο του εμπορίου και της οικονομικής ανάπτυξης, η κάλυψη της αναγκαίας σίτισης του μεγαλύτερου μέρους του πληθυσμού του πλανήτη ήταν το μεγαλύτερο ζήτημα και σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό από την σημερινή εποχή αλλά και το κομμάτι της στέγασης του καθώς πλέον μπορούσε ο άνθρωπος να παράγει και να δημιουργεί υλικά τα οποία ήταν ανθεκτικά στα καιρικά φαινόμενα και στην πάροδο του χρόνου και όχι με τεράστια οικονομική δαπάνη, κάτι το οποίο έκανε πλέον της κοινωνίες να αναπτύσσονται καθώς χρόνο με τον χρόνο κατάφερναν να παρέχουν τα αναγκαία στους ανθρώπους που την απάρτιζαν. Σε αυτή την πρώιμη κατάσταση η χρήση των εργοστασίων και των μηχανών μπορεί να έβγαλαν τον άνθρωπο από την πείνα και την ταλαιπωρία για την κάθε του ανάγκη αλλά μπορούμε να πούμε ότι ήταν το εναρκτήριο λάκτισμα της καταστροφής της φύσης, της ασυδοσίας και της απληστίας του ανθρώπου. Όλες αυτές οι σημαντικότερες ανάγκες που έπρεπε να βρει τρόπο να καλύψει ο άνθρωπος με την πάροδο των χρόνων δημιούργησαν αμέτρητες ακόμα ανάγκες που ξέφυγαν από το κομμάτι της επιβίωσης. Η ανάπτυξη και η πρόοδος που πλέον ζει το ανθρώπινο είδος ήρθε μαζί με την εκβιομηχάνιση του πλανήτη και αντί να είναι κάτι το θετικό για όλους τους πληθυσμούς που ζουν σε αυτόν τον κόσμο, έχει οδηγήσει στην καταστροφή της Γης.

Από τις χρονικές περιόδους όπου ο άνθρωπος μπόρεσε και αντιλήφθηκε το πρόβλημα που έχει δημιουργήσει ο ίδιος στην φύση άρχισαν να υπάρχουν διάφορες προτάσεις και τοποθετήσεις ανά διαστήματα κατά τις οποίες ουσιαστικά τέθηκε ως ζήτημα το πως θα καταφέρει να περιορίσει αυτή την μεγάλη καταστροφή από την ασύστολη καταπάτηση και εκμετάλλευση των φυσικών αγαθών, αλλά και των ρύπων που εκπέμπουν όλες αυτές οι μηχανές. Από την εκβιομηχάνιση του πλανήτη που ξεκίνησε σε κάποιες χώρες στα μέσα του 18ου αιώνα και μετέπειτα με την πάροδο των χρόνων μεταφέρθηκε ακόμα και στις υποανάπτυκτες περιοχές. Οι προσπάθειες των ανθρώπων να κάνουν την διαδικασία παραγωγής των αγαθών πιο φιλική προς το περιβάλλον δείχνει να πέφτει στο κενό καθώς οι χρονικοί στόχοι που βάζουν αποτυγχάνουν συνεχώς, φυσικά η προσπάθεια και η μελέτη για εναλλακτικούς τρόπους ενέργειας έχει αποδώσει κάποια εν μέρει αποτελέσματα, καθώς πλέον

έχει αρχίσει όλο το ζήτημα της καταστροφής του περιβάλλοντος να ευαισθητοποιεί όλο και περισσότερους τους ανθρώπους οι οποίοι έστω και με κάποιες μικρές κινήσεις μπορούν να συμβάλλουν στην παράταση της μεγάλης καταστροφής.

3. Παραδείγματα καλλιτεχνών

3.1 Olafur Eliasson

Ένας από τους καλλιτέχνες που επηρεάστηκε περισσότερο από την φύση και ιδιαίτερα από την αρνητική επίδραση του ανθρώπου σε αυτήν είναι ο Δανο-Ισλανδός Olafur Eliasson, γεννημένος στην Κοπεγχάγη το 1967. Είναι ένας καλλιτέχνης που σχεδόν στο σύνολο του έργου του έχει ασχοληθεί με το περιβάλλον, με το μεγάλο πρόβλημα της κλιματικής αλλαγής του πλανήτη, όσο και σε αυτά που μπορεί να προσφέρει η ίδια η τέχνη σε επίπεδο γνώσης, εμπειρίας και αφύπνισης του θεατή για να προσπαθήσουν όλοι να διορθώσουν όσο γίνεται την οποιαδήποτε αρνητική κατάσταση που υπάρχει και βιώνουν.

Ο Olafur Eliasson είναι ένας εικαστικός καλλιτέχνης του οποίου η ταυτότητα είναι συγκεκριμένη στον χώρο της τέχνης και έχει να κάνει με την σχέση του ανθρώπου με τη φύση. Ως εικαστικός ασχολείται με την φωτογραφία, τον κινηματογράφο, την γλυπτική, την αρχιτεκτονική και κατά κύριο λόγο με τις εγκαταστάσεις μεγάλης κλίμακας. Πολλά έργα από αυτά έχουν φιλοξενηθεί σε πολύ σημαντικούς δημόσιους χώρους, έργα τα οποία προσελκύουν αμέτρητους επισκέπτες σε όλο τον κόσμο. Ένα ακόμα χαρακτηριστικό του που κάνει τα έργα του να ξεχωρίζουν είναι το ότι πάντα θέλει να υπάρχει άμεση σύνδεση με τον επισκέπτη, στοιχείο που τα κάνει πάντα πρωτότυπα και ασυνήθιστα.

Ο Eliasson πλέον έχει ως βάση το Βερολίνο, έχει βραβευτεί με πολλά βραβεία, το 2019 ονομάστηκε Πρέσβης Καλής Θέλησης του UNDP (Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών για την Ανάπτυξη), για την δράση που έχει για την κλιματική αλλαγή την οποία έχει και τους στόχους βιώσιμης ανάπτυξης. Επίσης έχει μεγάλη κοινωνική δράση κάνοντας εργαστήρια για την ένταξη των προσφύγων στην χώρα της Δανίας. Έχει ιδρύσει το εργαστήριό του Studio Olafur Eliasson το οποίο απασχολεί ανθρώπους από διαφορετικά υπόβαθρα και επαγγελματικές ειδικότητες όπως επιστήμονες, τεχνίτες, αρχιτέκτονες, ξυλουργούς, μηχανικούς, μαθηματικούς, κοινωνιολόγους και ψυχολόγους. Όσον αφορά το εικαστικό του έργο ο Eliasson δεν επιδιώκει με κανέναν τρόπο ο θεατής να μπει σε ένα ονειρικό περιβάλλον το οποίο δημιούργησε ο ίδιος και από το οποίο θα βγει ο θεατής μόλις τελειώσει η έκθεση χωρίς να παρατηρήσει πολλά στοιχεία της σύνθεσης του έργου, αντίθετα θέλει μέσα από τα έργα του να φέρει το κοινό πιο κοντά στην πραγματικότητα, ώστε να δει πως συνέθεσε ένα τεχνητό περιβάλλον, για παράδειγμα, δίνοντας προσοχή και στην παραμικρή λεπτομέρεια. Ο ίδιος επιθυμεί μέσα από τα έργα του ο θεατής να στοχαστεί και να αναθεωρήσει την σχέση μεταξύ φυσικού κόσμου και αστικού περιβάλλοντος, αλλά και να τον βοηθήσει στο να επαναπροσδιορίσει τη δική του σχέση με τον χώρο και τη φύση, μια σχέση η οποία είναι πολύ σημαντική για την ομαλή πορεία όλων όπως πιστεύει

και ο ίδιος. Ως δημιουργός θίγει μερικά από τα πιο καίρια ζητήματα της εποχής μας όπως είναι αυτό της κλιματικής αλλαγής.⁴

Ο Eliasson στα έργα του χρησιμοποιεί στοιχειώδη υλικά όπως είναι το φως, το νερό, φυσικά υλικά της γης όπως είναι ο πάγος για να βάλει τον θεατή σε μια εικαστική εμπειρία με σκοπό να τον προβληματίσει για το μέλλον του πλανήτη και την καταστροφή στην οποία οδηγείται. Η επιλογή των υλικών που θα χρησιμοποιεί για την δημιουργία των έργων του μόνο τυχαία δεν μπορεί κάποιος να πει ότι είναι. Η χρήση των φυσικών υλικών δίνει την ελευθερία στο να επηρεάσει κάποιος ολόκληρη την φύση, το να πάρει κανείς κάτι το οποίο δεν έχει δημιουργηθεί ή επινοηθεί από ανθρώπινο μυαλό και να το μετατρέψει σε κάτι δικό του είναι πραγματικά πολύ ελκυστικό. Επιπλέον, με τα φυσικά υλικά είναι πιο εύκολο να θιχτεί το ζήτημα της περιβαλλοντικής καταστροφής. Ο καλλιτέχνης έχει δώσει μεγάλη βαρύτητα στην αναζήτηση και στην μελέτη της επιστήμης, άλλωστε έχει καταφέρει να βρει ένα κοινό έδαφος ανάμεσα στην τέχνη και την επιστήμη και να δημιουργήσει ένα πάντρεμα το οποίο μόνο θετικές εντυπώσεις έχει δημιουργήσει και το χρησιμοποιεί κυρίως στις μεγάλες εγκαταστάσεις που δημιουργεί σε δημόσιο χώρο.⁵ Το 2015, κατά τη διάρκεια της διάσκεψης στο Παρίσι στο πλαίσιο της Σύμβασης Πλαισίου των Ηνωμένων Εθνών για την Κλιματική Αλλαγή που ασχολείται για την μείωση της εκπομπής αερίων, ο Eliasson και ο γεωλόγος Minik Rosing συνεργάστηκαν και μετέφεραν δώδεκα τεράστια κομμάτια πάγου, τα οποία συλλέχθηκαν από ένα φιορδ έξω από το Nuuk της Γροιλανδίας ως ελεύθερα επιπλέοντα παγόβουνα, τα οποία τοποθετήθηκαν στην Place du



⁴olafureliasson.net, Olafur Eliasson, <https://olafureliasson.net/biography>

5

Ice Watch: Εγκατάσταση έξω από την Tate Modern μας ευαισθητοποιεί για το λιώσιμο των πάγων, Lifoteam, 2018, Lifo

Pantheon σε σχηματισμό ρολογιού τα οποία η διαδικασία της υγροποίησης τους κράτησε από τις 3 έως τις 12 Δεκεμβρίου.

Τα δώδεκα κομμάτια του έργου συμβόλιζαν σύμφωνα με τον Eliasson με τον τρόπο που τοποθετήθηκαν, τις δώδεκα ώρες του ρολογιού και ήταν το σχόλιο του για την κλιματική αλλαγή και τις επιπτώσεις της στην ανθρωπότητα. Με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα της Γης, η γκαλερί Serpentine στο Λονδίνο ζήτησε από τον Olafur Eliasson την δημιουργία ενός έργου. Το έργο που παρουσίασε ήταν το να κοινοποιήσει στην διαδικτυακή πλατφόρμα του Instagram εικόνες από σημεία του πλανήτη τοποθετώντας πάνω σε αυτά μια μαύρη κουκίδα την οποία ο θεατής καλείται να την παρατηρήσει με προσοχή και να μεταφέρει αυτή την εικόνα σε μια κενή επιφάνεια, δημιουργώντας κάτι το καινούργιο. Σύμφωνα με τον Eliasson ο πλανήτης δεν κινδυνεύει σε αυτήν την αρνητική τροπή και κατάσταση που βιώνει ο πλανήτης, αλλά η επιβίωση και η συνέχεια της ύπαρξης της ανθρωπότητας σε αυτόν, ο πλανήτης Γη θα συνεχίσει να υφίσταται.

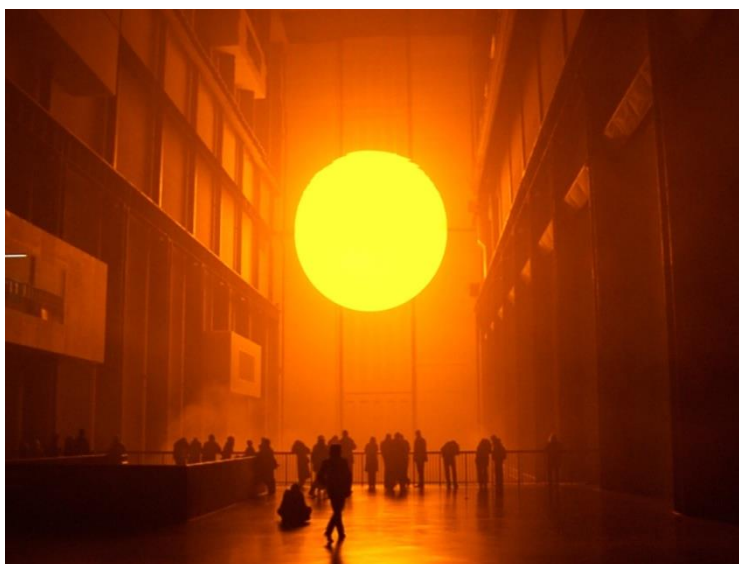


Οι επισκέπτες περπατάνε ανάμεσα από τα κομμάτια πάγου, Ice Watch, Olafur Eliasson, Δεκέμβριος 3 2015, Παρίσι (AP Photo)

Ο Eliasson δίνει μεγάλη βαρύτητα στην ψυχολογική σχέση που έχει ο άνθρωπος με τον φυσικό κόσμο. Μεταφέρει σε όλα τα μέρη που εκθέτει και στις δημόσιες εγκαταστάσεις που δημιουργεί την αίσθηση του θαύματος της φύσης και καλεί όλους τους επισκέπτες να προβληματιστούν για τη φύση, την κατάσταση της, αλλά και την ανθρώπινη αρνητική επίδραση της σε αυτήν. Είναι ένας καλλιτέχνης της σύγχρονης εποχής ο οποίος με το έργο του συνδέει την ισχυρή ποιητική ποιότητα ενός έργου τέχνης με την πολύ σοβαρή επικαιρότητα όσον αφορά την καταστροφή του πλανήτη η οποία έρχεται σε μία σύγκρουση με όλες τις κοινωνίες σε όλα τα σημεία του πλανήτη, είτε τους προβληματίζει ως φαινόμενο και το συναντούν όσο πιο

έμμεσα μπορούν είτε το συναντούν άμεσα στο κομμάτι της επιβίωσης τους όπως είναι η ξηρασία και οι υψηλές θερμοκρασίες σε κάποια μέρη του πλανήτη.⁶

Ένα από τα πιο δημοφιλή έργα του και το οποίο το όνομα του ακούστηκε σε παγκόσμιο επίπεδο είναι το “The Weather Project” στην αίθουσα Turbine της Tate Modern του Λονδίνου το 2003⁷, ένα έργο πραγματικό ορόσημο στην ιστορία της τέχνης, το οποίο προσέλκυσε δύο εκατομμύρια επισκέπτες. Ο Olafur Eliasson δημιούργησε μια γιγαντιαία εγκατάσταση που κατέλαβε το σύνολο του χώρου στην Tate Modern του Λονδίνου⁸. Η εγκατάσταση που δημιούργησε ήταν ουσιαστικά ένας τεχνητός ήλιος που αναδύεται μέσα από μία τεχνητή ομίχλη και ήταν βέβαιο ότι λόγω του μεγέθους και της επιβλητικότητας του θα προκαλούσε δέος σε κάθε θεατή που θα πήγαινε. Αυτή η εγκατάσταση με την ονομασία The Weather Project, ο Σκανδιναβός καλλιτέχνης δημιούργησε τον δικό του τεχνητό ήλιο και ουρανό έτσι όπως αυτός πίστευε ότι ήθελε να είναι και να τον παρουσιάσει σύμφωνα με τις δικές του επιλογές. Όλος ο χώρος καλύφθηκε με μια λεπτή ομίχλη που εισχωρεί μέσα σε αυτόν δίνοντας της εντύπωση ότι εισέρχεται από τον εξωτερικό χώρο.



Laura. E.Moffat on wordpress

Κοιτάζοντας μπροστά οι επισκέπτες για να δουν αν η ομίχλη διαφεύγει στον εξωτερικό χώρο έβλεπαν στη θέση της οροφής την αντανάκλαση του χώρου από κάτω σαν να κοιτάνε έναν καθρέφτη. Στο τέλος της αίθουσας υπήρχαν επίσης 200 λαμπτήρες που ουσιαστικά δημιούργησαν τον τεχνητό ήλιο. Ο Eliasson χρησιμοποίησε επίτηδες ειδικούς λαμπτήρες μονής συχνότητας οι οποίοι εκπέμπουν σε τόσο χαμηλή συχνότητα όπου οποιοδήποτε χρώμα είναι άρατο εκτός του μαύρου και του κίτρινου. Οι λαμπτήρες αυτοί επομένως μεταβάλλουν την εικόνα και την θέαση που δίνει ο ήλιος και το τοπίο του περιβάλλοντος σε ένα με

6

Iceland artist puts 80 tonnes of icebergs in center of Paris as reminder of climate change

⁷ “How we made Olafur’s Eliasson The Weather Project”, The Guardian, Tim Jonze, 2018, <https://www.theguardian.com/artanddesign/2018/oct/02/how-we-made-olafur-eliasson-the-weather-project>

⁸ “Olafur Eliasson (Modern Artists), Marcella Beccaria, 2013, London

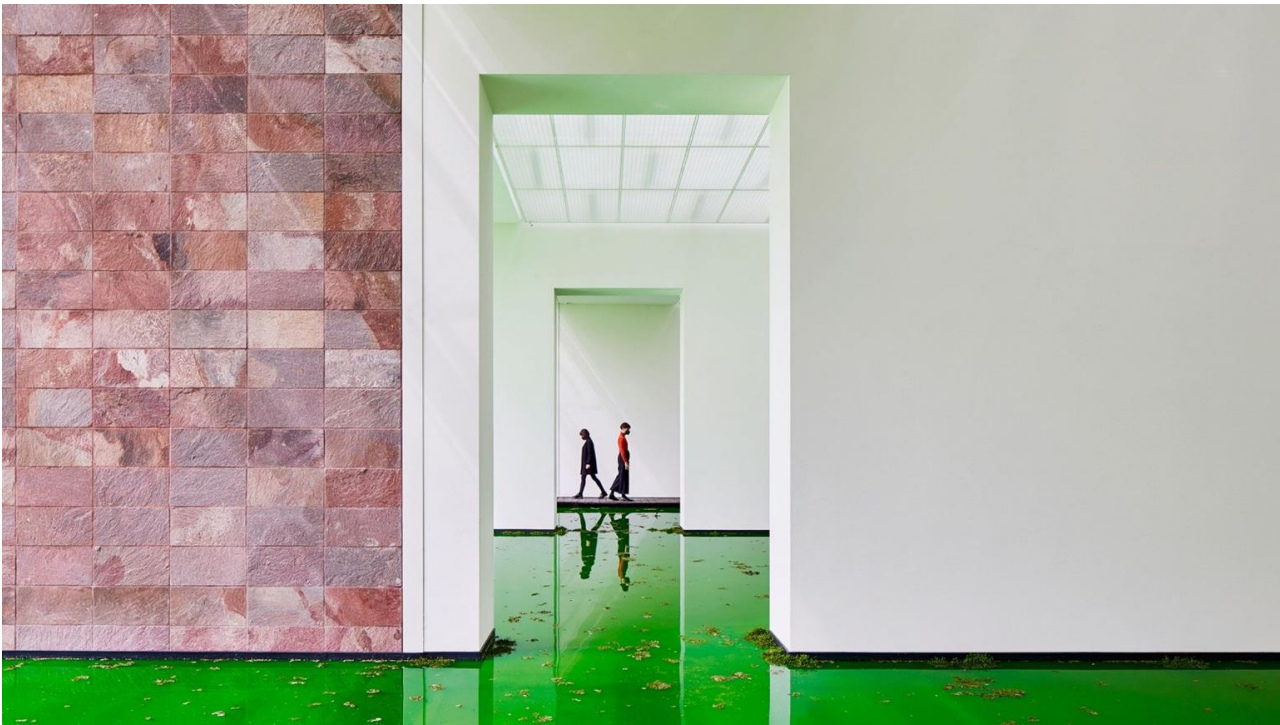
δύο τόνους. Σύμφωνα με τον Eliasson η ιδέα γεννήθηκε όσο βρισκόταν στο Λονδίνο. Ήταν μια ζεστή μέρα παρόλο που την προηγούμενη μέρα είχε χιονίσει και παρατήρησε εντόνως ότι ο κόσμος μιλούσε για την υπερθέρμανση του πλανήτη. Ουσιαστικά ο καλλιτέχνης παρατήρησε ότι ο κόσμος μόνο σε κάποιες έντονες περιπτώσεις καιρικών συνθηκών θυμάται για την υπερθέρμανση του πλανήτη και την καταστροφή στην οποία οδηγείται. Ο Eliasson εξέφρασε ότι ήθελε να το αποτυπώσει αυτό. Το Weather Project προσπάθησε να δώσει στους θεατές την ψευδαίσθηση ότι βρίσκονται κοντά στον ήλιο και μέσα στα σύννεφα, αλλά η πραγματικότητα είναι ότι ο καλλιτέχνης προσπάθησε να ξεγελάσει τους θεατές με ένα τεράστιο ημικύκλιο το οποίο κρεμάστηκε από μια οροφή στην οποία είχε τοποθετηθεί ένας καθρέφτης, το οποίο ημικύκλιο με την βοήθεια του καθρέφτη και της αντανάκλασης το έκανε να φαίνεται σαν ένας πλήρης κύκλος. Το κοινό εντυπωσιάστηκε από την αντανάκλαση που έκανε ο καθρέφτης και δημιούργησαν ένα δικό τους παιχνίδι καθώς ενήλικες και παιδιά παρατηρήθηκε συχνά να ξαπλώνουν ανάσκελα, να κοιτάζουν το ταβάνι και να κάνουν διάφορες χειρονομίες, ώστε να μπορούν να βλέπουν τις αντανάκλασες τους. Αυτή η εικαστική εγκατάσταση δεν δημιουργήθηκε για να δημιουργήσει μια ψευδαίσθηση. Η ιδέα ήταν να κάνει τους θεατές να καταλάβουν και να παρατηρήσουν την δημιουργία του καλλιτέχνη μέχρι και την πιο μικρή λεπτομέρεια της. Το Weather Project παρουσίαζε μια ενδεδειγμένη γνώση των συστατικών του σύμπαντος, αν και το έργο ήταν από μόνο του ένα είδος πειράγματος που διακωμωδούσε την κατανόηση των στοιχείων του καιρού. Όπως αν ο ήλιος δεν εκπέμπει καμία υψηλή θερμοκρασία και έναν ουρανό που έχει συγκεκριμένα όρια που τελειώνει.⁹

Η τοποθεσία αυτού του έργου, η αίθουσα Turbine Hall, έδινε ένα βουητό που, όταν συνδυαζόταν με την προβολή της δημιουργίας του Eliasson, καλούσε τους θεατές να γίνουν ένα με το έργο τέχνης. Επίσης, μια κόκκινη λάμψη γύρω από τη σφαίρα έμοιαζε αρκετά με τον πλανήτη Άρη. Η ιδέα ήταν ότι το κοινό ήταν ελεύθερο να ολοκληρώσει αυτό που ξεκίνησε ο καλλιτέχνης. Όλοι αυτοί οι θεατές στην αίθουσα Turbine Hall φαινόταν σαν μικρές μαύρες φιγούρες και όλα τοποθετούνταν σε ένα πορτοκαλί φωτεινό πεδίο. Ακόμη και αν οι άνθρωποι ήταν μικροσκοπικοί σε κλίμακα, αποτελούσαν μέρος αυτού του εικαστικού έργου και ουσιαστικά συνέβαλλαν καθοριστικά στην σύνθεση του. Είναι ενδιαφέρον να παρατηρηθεί ότι όταν σταματήσουμε να κοιτάζουμε μόνο τον εαυτό μας αποκτούμε μεγαλύτερη επίγνωση της πραγματικής σημασίας που έχει το πολύ σύνθετο περιβάλλον στο οποίο ζούμε. Τότε είναι που νιώθουμε πόσο σημαντικό είναι το ηλιακό σύστημα για εμάς και πόσο ασήμαντοι είμαστε στο πλαίσιο όλων αυτών. Ο Olafur Eliasson κάλεσε το κοινό να σκεφτεί όλα αυτά τα πράγματα, ενώ παράλληλα έφερε ένα νέο επίπεδο ιδεών στο πως θα επιτύγχανε να βάλει τον θεατή-επισκέπτη στην διαδικασία να προβληματιστεί και να αναλύσει αυτό που βλέπει και έχει γίνει μέρος. Τοποθετώντας τον καθρέφτη κατάφερε να δείξει άμεσα ότι γίνονται κομμάτι και μέρος αυτού του περιβάλλοντος το οποίο φτάνει σε ένα σημείο καταστροφής. Ο Olafur Eliasson δεν θέλησε να επεκτείνει αυτή τη έκθεση η οποία είχε γίνει πραγματικά πολύ δημοφιλής αν και του ζητήθηκε, δήλωσε ότι δεν ήθελε να γίνει ένα γκροτέσκο θέαμα. Ήθελε να επικεντρωθεί περισσότερο στο νόημα που κρύβεται πίσω από την εγκατάσταση την οποία δημιούργησε και όχι να το κάνει ένα κομμάτι ψυχαγωγίας απλά για να

το επισκεφθούν όλο και μεγαλύτερος αριθμός θεατών. Και αυτό είναι που πραγματικά κατάφερε να ωθήσει τα πράγματα προς τα εμπρός και να εξελιχθούν με ισχυρό τρόπο.

Ο Eliasson έχει πραγματοποιήσει και αλλά σημαντικά έργα όπως είναι η εικαστική εγκατάσταση, "Life" στο Fondation Beyeler στο Riehen της Ελβετίας¹⁰, ένας χώρος με μεγάλη σημασία στον καλλιτεχνικό χώρο για όλη την Ευρώπη. ο Δανοϊσλανδός καλλιτέχνης προχωρά ένα βήμα παραπέρα σε ότι συνήθιζε να κάνει σε όλη την διάρκεια της πορείας του, επέλεξε να δράσει και να μετατρέψει όλο το εσωτερικό χώρο του μουσείου και να δημιουργήσει εκεί ένα πραγματικό φυσικό τοπίο. Με την έκθεση «Life» του Olafur Eliasson φιλοξενεί ένα πολύ σημαντικό καλλιτέχνη του 21ου αιώνα που μέσω της πολύ σημαντικής σημασίας ενός έργου τέχνης όπου μέσω αυτού μπορεί να σχολιάσει και να θίξει ένα πρόβλημα το οποίο απασχολεί όλο τον πληθυσμό της Γης το οποίο είναι η καταστροφή του πλανήτη. Στο έργο "The Weather Project" ο Eliasson ακολούθησε την τακτική να θολώσει τη γραμμή μεταξύ του εσωτερικού και του εξωτερικού χώρου με ένα περίτεχνο σκηνικό προβολών, καθρεφτών και τεχνητής ομίχλης, με τα οποία στοιχεία θα πετύχαινε την δημιουργία του φαινομενικά φυσικού τοπίου. Όσον αφορά το "Life" ο καλλιτέχνης μετά από την συνεργασία και με τον αρχιτέκτονα και δημιουργό του κτιρίου Fondation Beyeler, Renzo Piano, επέλεξε να μετατρέψει όλο τον εσωτερικό χώρο του μουσείου. Έτσι ζήτησε από τον Piano να αφαιρέσουν τμήματα της γυάλινης πρόσοψης του κτιρίου έτσι, ώστε να σβήσει ουσιαστικά τη γραμμή του εξωτερικού και του εσωτερικού χώρου, ώστε να χαθούν τα όρια. Έπειτα πλημμύρησε το εσωτερικό του μουσείου με νερό για να επιτύχει την σύνδεση με την λίμνη με νούφαρα που ήταν δίπλα. Τα στοιχεία νερού που συνέθεταν το έργο ήταν βαμμένα πράσινα, χρησιμοποίησε μια μη τοξική φωτεινή πράσινη χρωστική που χρησιμοποιείται για τη μελέτη της ροής του νερού που λέγεται ουρανή προκειμένου να γίνει πιο σαφής και έντονη στον θεατή η παρουσία του νερού, οι πλημμυρισμένες αίθουσες αφνιδιάζουν τους επισκέπτες, η συνηθισμένη εικόνα που έχει ο κόσμος για τα μουσεία είναι το να βλέπει γλυπτά και πίνακες, με την είσοδο του η εικόνα του νερού, τα νούφαρα, οστρακοειδή, φτέρες νερού και πολλά άλλα υδρόβια φυτά ήταν κάτι το πρωτότυπο και το συγκλονιστικό, καθώς πριν την συγκεκριμένη έκθεση πολλοί από τους θεατές είχαν επισκεφθεί και είχαν περπατήσει αυτούς

¹⁰ Ο Ολαφουρ Ελίασον πλημμύρισε ένα μουσείο και άνοιξε τις πόρτες του για να μπει μέσα η φύση, Lifo, Αργυρώ Μποζώνη, 2021, <https://www.lifo.gr/culture/eikastika/olafoyr-eliason-plimmyrise-ena-moyseio-kai-anoixe-tis-portes-toy-gia-na-mpoi>



τους

πλημμυρισμένους

χώρους.

Ο Eliasson κατάφερε να δημιουργήσει ένα εικαστικό έργο το οποίο να αποτελεί έναν διαρκώς μεταβαλλόμενο καμβά από υφές¹¹, χρώματα και σχήματα, η χλωρίδα που κυριαρχεί πάνω στα πράσινα νερά έχει πολύ μεγάλη οπτική δύναμη, κατά κύριο λόγο την νύχτα καθώς ο υπεριώδεις φωτισμός δημιουργεί μια φωσφορίζουσα κατάσταση η οποία πραγματικά είναι φαντασμαγορική, οι επισκέπτες μπορούν να εξερευνήσουν την έκθεση και την μέρα και την νύχτα, καθώς δεν υπάρχουν ώρες λειτουργίας ή κλεισίματος έτσι μπορούν να το επισκεφθούν πολλές διαφορετικές στιγμές της ημέρας, ώστε να δημιουργηθεί συνέχεια ένα διαφορετικό αίσθημα για το έργο.

Σύμφωνα με τον Eliasson μέσα από τις μυρωδιές των φυτών και του νερού, τους ήχους του περιβάλλοντος που υπάρχουν, την υγρασία στον αέρα που συναντάει κάποιος, ο επισκέπτης καλείται πάντα να χρησιμοποιήσει κάτι περισσότερο από την όραση και μόνο για να εξερευνήσει το έργο τέχνης που καλείται να αναλύσει στον εγκέφαλο του. Σε συνδυασμό με την περιστασιακή πεταλούδα, το πουλί ή ακόμη και τη νυχτερίδα που τολμά να μπει στις ανοιχτές αίθουσες καθώς πλέον το αντιλαμβάνονται σαν ένα χώρο που είναι φυσιολογικό να μούνε, το ατίθασο οικολογικό σχέδιο του έργου του Eliasson παραχωρεί τον έλεγχο τόσο στους ανθρώπους όσο και σε άλλους ζωντανούς οργανισμούς, όπως τα φυτά, τα ζώα, οι μικροοργανισμοί και ο καιρός, δηλαδή στοιχεία που τα μουσεία και όλοι οι κλειστοί εκθεσιακοί χώροι συνήθως προσπαθούν πολύ σκληρά να τα κρατήσουν έξω¹². Ο Eliasson, αποδέχοντας όλους και όλα τα οποία μπήκαν μέσα στον χώρο του μουσείου, εικόνα η οποία φαίνεται ως χειρονομία περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης όσο και ως δήλωση της άρρηκτης σύνδεσης φύσης και του πολιτισμού.

¹¹Life: Olafur Eliasson Allows Nature to Take Over the Fondation Beyeler, Yatzer, Eric David, 2021

¹²Olafureliasson.net, Olafur Eliasson, <https://olafureliasson.net/archive/exhibition/EXH102547/life>

Μέσα στον χώρο παρατηρεί ο επισκέπτης αμέτρητα φυτά νερού, σε αυτό το κομμάτι της διαμόρφωσης συνεργάστηκε ο Eliasson με τον αρχιτέκτονα τοπίου Günther Vogt, οι πλημμυρισμένες αίθουσες, στις οποίες οι επισκέπτες περιηγούνται μέσω ενός δικτύου διαδρόμων που σχεδιάστηκαν, ο καλλιτέχνης πέτυχε να κάνει το έργο του να δίνει μια πολυαισθητηριακή και συλλογική εμπειρία που αμφισβητεί τις κλασικές απόψεις για την τέχνη, τη φύση και τους πολιτιστικούς θεσμούς, καθώς και την ίδια τη ζωή. Εμπνευσμένη από το ενδιαφέρον του για τις προσπάθειες να εξεταστεί η ζωή όχι από μια ανθρωποκεντρική αλλά από μια βιοκεντρική οπτική γωνία, η εγκατάσταση του Eliasson μεταφέρει περισσότερο από οτιδήποτε άλλο τη συνειδητοποίηση ότι η ζωή μας είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με το περιβάλλον μας και με δομές και συστήματα που εκτείνονται πολύ πέρα από το τοπικό μας πλαίσιο, γεγονός που αναδεικνύει μία ξεχασμένη αλήθεια ή μια αλήθεια την οποία αγνοούμε, η οποία είναι ότι είμαστε όλοι ευάλωτοι και δεν έχουμε τον πλήρη έλεγχο, όπως εξηγεί και ο ίδιος ο Eliasson. Δίνοντας την εντύπωση ότι η φύση και ο βίότοπος που δημιουργήθηκε έχει καταλάβει πλέον το ίδρυμα, η εικαστική εγκατάσταση "Life" ενθαρρύνει τους επισκέπτες να διευρύνουν την αντίληψή τους για τη φύση και να επανεκτιμήσουν τη σχέση τους μαζί της, καθώς και να οραματιστούν ένα μέλλον ειρηνικής συνύπαρξης στο οποίο δεν θα χρειάζεται πλέον η αρνητική επίδραση του ανθρώπου προς τον πλανήτη.

3.2. Tue Greenfort

Ένας ακόμη καλλιτέχνης που επηρεάστηκε άμεσα από την κλιματική αλλαγή είναι ο Tue Greenfort, γεννημένος στην Δανία το 1973.¹³ Ο Greenfort έχει μπει στο παγκόσμιο καλλιτεχνικό στερέωμα με πολλά έργα του στα οποία με την φαντασία του και την πρωτότυπη μεταχείριση του κατάφερε να θίξει το ζήτημα της καταστροφής του πλανήτη, την αρνητική επίδραση του ανθρώπου στην Γη και ότι αυτή απαρτίζει. Είναι ένας καλλιτέχνης ουσιαστικά που έχει πάρα πολλά κοινά με τον Eliasson, καθώς έχουν αφιερώσει την εικαστική τους δουλειά στην περιβαλλοντική κρίση και στην προσπάθεια αφύπνισης του κοινού μέσω των έργων τους.

Για την καλλιτεχνική πρακτική που χρησιμοποιεί ο Greenfort, αυτή εκδηλώνεται συχνά με τη στενή εμπειρία της φύσης και τη συνάντηση με την "ετερότητα", δηλαδή με οτιδήποτε δεν είναι ανθρώπινο όπως έχει δηλώσει και ο ίδιος: "Όταν κοιτάζω τη φύση, καταλαβαίνω πολύ καλύτερα τον πολιτισμό μας και τη θεσμική κριτική που μπορεί δικαίως να γίνει σήμερα. Είναι η πολύ άμεση εμπειρία του "Άλλου"- αυτού που δεν μπορούμε απολύτως να κατανοήσουμε. " Η συνάντηση αυτή μπορεί να συμβεί, για παράδειγμα, όταν κοιτάζουμε ένα ηλιοπούλι στον κήπο ή ένα γαιοσκώληκα που σέρνεται στο δρόμο. "Εμείς" και "αυτοί" και "εμείς" "Η τέχνη έχει να κάνει με το να είσαι ένα παιχνιδιάρικο ον, να είσαι εξερευνητικός και περίεργος", συνεχίζει ο Greenfort. Είμαι αναθεματισμένα περίεργος - ειδικά για αυτή την "ετερότητα" με την οποία είμαστε τόσο συνδεδεμένοι που δεν μπορούμε να απαλλαγούμε καθόλου από αυτήν. Αλλά η ίδια η έννοια της φύσης είναι ακριβώς αυτή η εκτύπωση, όπου εννοούμε να σταθούμε έξω και να την κοιτάξουμε. " "Στην προσπάθειά μας να κατανοήσουμε τον Άλλο έχουμε κάνει ιστορικά πολλά λάθη, γιατί βασικά είμαι σίγουρος ότι δεν

¹³tuegreenfort.com,Biography, Tue Greenfort, <https://www.tuegreenfort.com/daimler-str-38-2001>

καταλαβαίνουμε πραγματικά τίποτα από αυτά, αλλά ότι αυτό που μπορούμε να καταλάβουμε αμέσως είναι ότι πρόκειται για μια διαφορετική ζωή. Είναι λοιπόν μια εικόνα της δικής μας ύπαρξης και είναι κάτι στο οποίο θα επιστρέφω ξανά και ξανά.

Ένα από αυτά τα έργα που χρησιμοποίησε έντονα αυτή την πρακτική του ο Greenfort και να θίξει όλα αυτά τα ζητήματα που τον απασχόλησαν είναι το Daimlerstraße 38 που το πραγματοποίησε το 2004 σε ένα βιομηχανικό έρημο σημείο στην άκρη της πόλης. Μια κάμερα είναι εξοπλισμένη με ένα καλώδιο παγίδευσης συνδεδεμένο με ένα λουκάνικο. Όλο το καμουφλάζ της κάμερας ο Greenfort το δημιούργησε από υλικά που βρήκε στον τόπο δράσης του εικαστικού έργου. Οι αλεπούδες, που προσελκύονται στην περιοχή από τη μυρωδιά του λουκάνικου, αρπάζουν την τροφή και ενεργοποιούν την κάμερα, αυτός ήταν και ο στόχος του καλλιτέχνη. Τα πλάσματα, που συλλαμβάνονται από το φλας της κάμερας, φαίνονται λίγο έκπληκτα στις φωτογραφίες που κατάφερε να τραβήξει η κάμερα που έστησε ο Greenfort. Προφανώς όμως οι αλεπούδες δεν πρέπει να υποτιμώνται, καθώς στο τέλος μιας εβδομάδας είχαν μάθει να παίρνουν το λουκάνικο χωρίς να τις απαθανατίζει η κάμερα, ουσιαστικά κατάφεραν να προσαρμοστούν στην κατάσταση που είχαν να αντιμετωπίσουν. Μια ομάδα οκτώ εικόνων με τίτλο Daimlerstraße 38, αυτά τα αυτοπορτρέτα υποκινήθηκαν το 2001 από τον Δανό καλλιτέχνη, όταν ήταν ακόμη μαθητής του Thomas Bayrle στο Städelschule της Φρανκφούρτης. Ένα τέτοιο έργο θα μπορούσε εύκολα να γίνει λίγο χαριτωμένο, η τέχνη που περιλαμβάνει ζώα φαίνεται να προσκαλεί αυτού του είδους την ανάγνωση αλλά βασίζεται επίσης σε μια ευφύεστατη ιδέα που επικαλείται μια ολόκληρη ιστορία της φωτογραφικής προσωπογραφίας.

Το καλώδιο που εκτείνεται έξω από το κάδρο της εικόνας θα μπορούσε να συγκριθεί σύμφωνα με τον καλλιτέχνη, με το καλώδιο απελευθέρωσης που εμφανίζεται σε ορισμένες από τις αυτοπροσωπογραφίες της Cindy Sherman, ενώ η αισθητική του όπλου φλας παραπέμπει στον φωτογράφο Philip-Lorca di Corcia, όπως θα μπορούσε να αναφερθεί μια ολόκληρη ιστορία των φωτογραφιών παπαράτσι. Αναλύοντας το έργο Daimlerstraße 38, θα μπορούσε να υποστηρίξει κάποιος με βάση και τους προβληματισμούς του καλλιτέχνη για τα κοινωνικά προβλήματα που θέλει να θίξει, ότι οι αλεπούδες είναι μεταφορές για τα ανθρώπινα υποκείμενα στην καταναλωτική κουλτούρα, παγιδευμένα σε έναν βρόχο όπου η κατανάλωση και η ταυτότητα συγχέονται.

Ο Greenfort έχει συχνά οικειοποιηθεί υπάρχοντα έργα τέχνης και αναπαραστατικά σχήματα τα οποία τον έχουν εμπνεύσει να δημιουργήσει, ζώα έχουν εμφανιστεί και σε άλλα εικαστικά του έργα που χρησιμοποιούν αυτή τη στρατηγική. Στο Partitur einer Fliege, 2004, μια σειρά φωτογραφιών αποκαλύπτει ένα έντομο που δημιουργεί αυτοβούλως σταδιακά ίχνη στη συμπίκνωση ενός υαλοπίνακα. Το έργο είναι εμπνευσμένο από τις ιδέες του βιολόγου των αρχών του 20ου αιώνα Jakob von Uexküll, ο οποίος ανέπτυξε θεωρίες που σχετίζονται με την αλληλεπίδραση μεμονωμένων ζωντανών οργανισμών μέσα σε μεγαλύτερες ομάδες, αλλά παραπέμπει και σε άλλες πηγές, όπως οι διάσημες λήψεις δράσης του Hans Namuth με τον Jackson Pollock εν ώρα εργασίας. Οι οικειοποιήσεις του Greenfort είναι σύμφωνες με τις οικολογικές ανησυχίες που διαπερνούν την πρακτική του, Φαίνεται να βλέπει απλώς την πολιτιστική ιστορία ως υλικό για ανακύκλωση.

Υπάρχουν και άλλα έργα του Greenfort στα οποία τα ζώα εμφανίζονται ως υποκατάστατα των ανθρώπινων υποκειμένων και δρουν με παρόμοιες ενέργειες. Για την εγκατάσταση Social Organism, που παρουσιάστηκε στο Τεχνικό Πανεπιστήμιο της Κωνσταντινούπολης το 2001, οδήγησε μυρμήγκια από έναν κήπο στον εκθεσιακό χώρο, χρησιμοποιώντας μια γέφυρα από σπάγκο που τα οδηγούσε σε ένα τραπέζι φορτωμένο με μια ποικιλία γλυκών τροφών. Ο τίτλος του έργου υποδηλώνει ότι το έργο μπορεί να διαβαστεί ως μεταφορά για την ανθρώπινη κοινωνία, ενώ η παρουσία μεγεθυντικών φακών προς χρήση από τους θεατές μπορεί να υπονοεί μια δυστοπική τροπή φέρνοντας στο νου ένα σκληρό παιδικό χόμπι.

Σε όλα αυτά τα έργα ο Greenfort αποδεικνύει ότι δεν τον απασχολεί τόσο για τα ζώα καθαυτά όσο για μια διευρυμένη έννοια της οικολογίας, η οποία περιλαμβάνει την πολιτισμική ιστορία και την κοινωνικοπολιτική καθώς και τους φυσικούς πόρους. Είναι επίσης εμφανές ότι παίζει με τις έννοιες της οικολογίας στο επίπεδο του τόπου, οικειοποιούμενος στρατηγικές από την ειδική για τον τόπο τέχνη. Για να φτιάξει τα πορτραίτα των αλεπούδων, για παράδειγμα, ο καλλιτέχνης δημιούργησε ένα καταφύγιο για τη φωτογραφική του μηχανή από υλικά που βρέθηκαν σε κοντινή απόσταση. Ο Greenfort χρησιμοποιεί συχνά πόρους που προέρχονται από το άμεσο περιβάλλον του και επιστούν την προσοχή σε αυτό, ωθώντας ελαφρά τους θεατές προς μια πιο αναστοχαστική κατανόηση του κόσμου γύρω τους.

Το ενδιαφέρον του καλλιτέχνη για την οικολογία γίνεται ακόμη πιο εμφανές σε έργα που δεν περιέχουν τόσο προφανείς φυσικές αναφορές. Ένα παράδειγμα είναι το BONAQUA Kondensationswürfel που δημιουργήθηκε το 2005, το οποίο παραπέμπει στον κύβο συμπύκνωσης του Hans Haacke, 1963-1965. Όπως και στο έργο του Haacke, ένα διαφανές κουτί γεμίζει εν μέρει με νερό, δημιουργώντας ένα σφραγισμένο περιβάλλον που εξατμίζεται ή συμπυκνώνεται καθώς αλλάζει η θερμοκρασία του χώρου. Ωστόσο, το κουτί του Greenfort είναι γεμάτο με BonAqua, ένα επώνυμο πόσιμο νερό που εμπορεύεται η Coca-Cola, ανοίγοντας έτσι το κλειστό σύστημα του Haacke σε θέματα όπως η ιδιωτικοποίηση των δημόσιων πόρων που απασχολεί ανά διαστήματα όλες τις κοινωνίες.¹⁴

Ο Greenfort¹⁵, ο οποίος αναπτύσσει επί του παρόντος ένα έργο για το πρόγραμμα Arts & Ecology (ένα πρόγραμμα που διοργανώνεται από τη Royal Society of Arts του Λονδίνου), δεν είναι ένας ακόμα σύγχρονος Σκανδιναβός καλλιτέχνης που ασχολείται με περιβαλλοντικά ζητήματα μετά τον Eliasson, ένας ακόμα τέτοιος καλλιτέχνης είναι ο Henrik Håkansson ο οποίος με τις μελέτες του για τα πουλιά και άλλα ζώα υιοθετούν μοντέλα από την εργαστηριακή επιστήμη και την έρευνα πεδίου. Η πρακτική του Greenfort διαφέρει από τις δύο αυτές μελέτες, ωστόσο, ως προς την πιο ολοκληρωμένη προσέγγισή της. Έχει δηλώσει ότι "Δεν παρατηρώ τη φύση ως ένα εξωτερικό φαινόμενο αλλά παίζω και αλληλεπιδρώ μέσα σε έναν χώρο, ένα ας πούμε βιότοπο ή ένα συγκεκριμένο περιβάλλον όπου εκτός από μένα υπάρχουν και άλλοι οργανισμοί".

Η τέχνη του Greenfort ανακαλεί έναν κόσμο στον οποίο όλα τα ζώα, οι άνθρωποι, η φύση, ο πολιτισμός, η επιστήμη και η βιομηχανία, καθώς και το έργο τέχνης και ο χώρος του, συνδέονται με έναν ιστό σχέσεων. Στο *Les trois écologies* (Editions Galilée, 1989), ο Félix Guattari προτείνει μια διευρυμένη εκδοχή της οικολογίας

¹⁴tuegreenfort.com, Biography, Tue Greenfort, <https://www.tuegreenfort.com/daimler-str-38-2001>

¹⁵Artforum, Mark Sladen, <https://www.itsliquid.com/tuegreenfort-medusaalgalaguna.html>

που περιλαμβάνει τρία διαφορετικά μητρώα, το περιβάλλον, τις κοινωνικές σχέσεις και την ανθρώπινη υποκειμενικότητα, υποστηρίζει ότι για να κατανοήσουμε τις μεταξύ τους αλληλεπιδράσεις θα πρέπει να διασχίσουμε αυτές τις κατηγορίες και να σκεφτούμε "εγκάρσια". Είναι ακριβώς μια τέτοια σύνθετη και αντιφατική έννοια της οικολογίας που υιοθετεί ο Greenfort, και είναι αυτή που ταιριάζει στην εποχή μας, στην οποία μπορούμε να πούμε ότι οι αλεπούδες είναι οι γείτονές μας στις πόλεις και το νερό δεν είναι τόσο διαφανές όσο φαίνεται.



BONAQUA Condensation Cube, 2005/2013, photo: Tue Greenfort



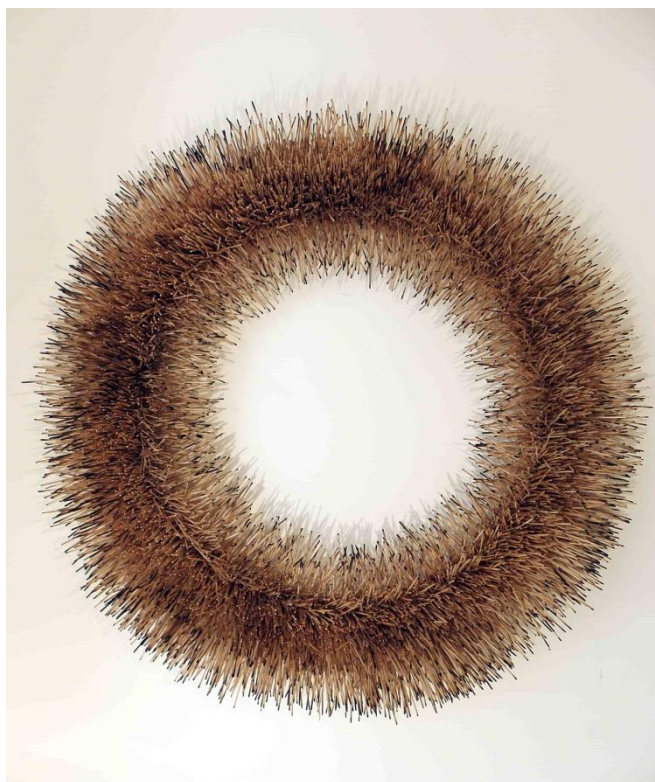


Greenfort: Daimlerstrasse 38, 2001. The artist created a self-triggering mechanism of industrial waste. Fox activated the camera via bait attached to a string.

4. Καλλιτεχνικό έργο Κωνσταντίνου Τσακίρη

4.1 Πρώιμο καλλιτεχνικό έργο

Οι περισσότεροι καλλιτέχνες με την δημιουργία των εικαστικών τους έργων έχουν ως στάδιο επιτυχίας την εύρεση ενός εύστοχου τρόπου μεταφοράς του προβληματισμού που έχουν, ο οποίος τους ενέπνευσε, ώστε να δημιουργήσουν το συγκεκριμένο εικαστικό έργο που θα παρουσιαστεί στα μάτια του θεατή. Ουσιαστικά θέλουν να μεταφέρουν ένα οι περισσότερα μηνύματα μέσω του εικαστικού τους έργου και να κάνουν τον θεατή να προσπαθήσει να μπει στην διαδικασία να το αποκωδικοποιήσει στο μυαλό του και να δημιουργήσει την δική του ερμηνεία και ανάλυση αυτού του προβληματισμού που θίγει το έργο. Ο καλλιτέχνης θα προσπαθήσει με την ευφυΐα του και την ευστοχία του εικαστικού του έργου να ευαισθητοποιήσει τον θεατή και να τον κάνει να προβληματιστεί . Όταν ο θεατής προβληματιστεί και προσπαθήσει να μπει στον τρόπο σκέψης του καλλιτέχνη ο καλλιτέχνης έχει επιτύχει τον στόχο που είχε θέσει δημιουργώντας το εικαστικό του έργο.



Ένα ζήτημα το οποίο έχει προβληματίσει και έχει καλέσει πολλούς καλλιτέχνες να το θίξουν και να μπουν στην διαδικασία δημιουργίας εικαστικού έργου επηρεασμένοι από αυτό, είναι η καταστροφή του πλανήτη και του περιβάλλοντος. Αυτό το μεγάλο πρόβλημα της κλιματικής αλλαγής και της αρνητικής επίδρασης του ανθρώπου σε αυτή είναι κάτι το οποίο ο άνθρωπος συναντάει και έρχεται σε σύγκρουση σε μία καθημερινότητα στην ζωή του, είτε σαν ακόμα μία δυσάρεστη είδηση που θα διαβάσει σε ένα άλλο μέρος του πλανήτη είτε το ότι ζει άμεσα με την ζωντανή παρατήρηση της κλιματικής αλλαγής. Ως καλλιτέχνης είμαι στην διαδικασία να θίξω ακόμα έναν προβληματισμό ο οποίος αφορά όλους τους ανθρώπους που κατοικούν στην Γη, απλά ξέρω ότι πάρα πολλούς δεν τους προβληματίζει ιδιαίτερα καθώς δεν τους επηρεάζει άμεσα,

αυτό το μεγάλο ποσοστό του πληθυσμού δεν έχει καταλάβει το μέγεθος του προβλήματος και πόσο αυτό τους επηρεάζει εν τέλει, έχω ως στόχο την αφύπνιση του θεατή και την δημιουργία προβληματισμών και σκέψεων όλων των θεατών οι οποίοι θα αντικρίσουν τα έργα μου. Με αυτή την καθημερινή τριβή και τα αμέτρητα μηνύματα που λαμβάνω από την κοινωνία και το περιβάλλον ήταν η αρχή για να γίνουν οι πρώτες απόπειρες στο πως θα μπορέσω μέσα από το έργο μου να σχολιάσω και να κάνω τον θεατή να ευαισθητοποιηθεί με την καταστροφή του πλανήτη.



Ως πρώτη σκέψη ήταν το θέμα της καταστροφή της φύσης να μην επηρεάσει μόνο στο εννοιολογικό μέρος αλλά και σε αυτό της υλικότητας των έργων, την ανάπτυξη της τεχνολογίας και γενικότερα όλης αυτής της προόδου που έχει καταφέρει να πετύχει ο άνθρωπος. Προσπάθησα να την απεικονίσω και στα έργα μου με τις διαφορετικές επιλογές των υλικών, να συνδυάσω τα φυσικά υλικά όπως είναι το ξύλο και η πέτρα, με τα βιομηχανικά αντικείμενα που είναι το δημιούργημα του ανθρώπου και κάτι το οποίο δεν δημιούργησε η φύση, όπως μπορεί να είναι ένα οικιακό σκεύος είτε ένα ακρυλικό χρώμα. Με την σύνδεση και την σύνθεση αυτών των υλικών άθελα μου στην αρχή κατάφερα να δημιουργήσω την οπτική μιας γενετικής ανωμαλίας, κάτι το αφύσικο και το παράλογο εμφανίζεται μπροστά στα μάτια του θεατή και προσπαθεί να το αποκωδικοποιήσει και να το αναλύσει. Ο θεατής βλέπει ένα αντικείμενο το οποίο είναι δημιούργημα της φύσης και του είναι οικείο ως οπτικό στοιχείο, να μεταμορφώνετε σε ένα φυσικό αντικείμενο το οποίο έχει μολυνθεί από κάποιο ξενιστή ο οποίος έχει επηρεάσει την μορφή του και κατά πάσα πιθανότητα και την λειτουργία του. Αυτή η εσκεμμένη τοποθέτηση της εμφανισιακά γενετικής ανωμαλίας υπάρχει και σε περιπτώσεις που χρησιμοποιήθηκαν επίσης φυσικά υλικά όπως είναι το κερί, αλλά και κάποιων ξύλινων βιομηχανικά επεξεργασμένων αντικειμένων, ώστε να αποδοθεί με την χρήση τους κάποια συγκεκριμένη μορφή.

Ουσιαστικά, η εικόνα μίας μη συνηθισμένης σύνδεσης δύο ή περισσότερων υλικών ήταν αυτό που θα περνούσε το μήνυμα της γενετικής ανωμαλίας εξαιτίας της καταστροφής του περιβάλλοντος από τον άνθρωπο μέσω αυτού του θεάματος. Στην πρώιμη προσπάθεια της εύρεσης ενός στοιχείου που θα μπορούσε να αποδώσει μία τέτοια μορφή ήταν αυτή του αχινού, ο αχινός σαν ζωντανός οργανισμός μου έδωσε την εντύπωση ότι δεν χρειάζεται να είναι γρήγορο ή δυνατό για να γίνει στα μάτια του κάτι το επικίνδυνο, επίσης είναι ένα ζώο με το οποίο ρεαλιστικά όταν έρθει σε επαφή κάποιος υπάρχει ο κίνδυνος να πληγωθεί. Βλέποντας λοιπόν τον αχινό κατάλαβα ότι βρήκα το σχήμα και την μορφή η οποία θα μπορούσε να μου δώσει αυτή την επικινδυνότητα που αναζητούσα, ώστε να το συνδυάσω με το φυσικό υλικό όπως είναι η πέτρα και το ξύλο. Έτσι, ενώθηκαν δύο φυσικά στοιχεία αλλά εκ του αποτελέσματος χωρίς να είναι προμελετημένο αποδόθηκε η εικόνα του μολυσμένου, του γενετικά ανώμαλου καθώς και η αίσθηση του κινδύνου και της απειλής πλησιάζοντας τα. Στην πορεία η μορφή του αχινού πήρε διαφορετικές μορφές και επεξεργασίες. Θέλοντας να κρατηθεί το αίσθημα του φόβου και της ανασφάλειας κρατήθηκε το αιχμηρό και το επικίνδυνο στοιχείο και έγιναν πειραματισμοί στο κομμάτι των χρωμάτων και των διαφορετικών υλικών όπως κερί, πίσσα που έπεφτε πάνω στο κομμάτι ξύλου ή της πέτρας, ουσιαστικά το ζητούμενο ήταν να γίνουν πειραματισμοί στο κομμάτι της εμφάνισης του “παράσιτου” που θα μόλυνε το φυσικό αντικείμενο που λειτουργεί ως βάση.

4.2 Εξέλιξη καλλιτεχνικού έργου

Ως συνέχεια της μελέτης η οποία πραγματοποιήθηκε η γενετική ανωμαλία-ξενιστής μεταφέρθηκε και σε άψυχα αντικείμενα τα οποία έχουν κατασκευαστεί από τον ίδιο τον άνθρωπο, παρουσιάστηκε σαν ένα νέο πρόβλημα το οποίο έχει να αντιμετωπίσει ο άνθρωπος-θεατής. Με αυτό τον τρόπο ήθελα να παρουσιάσω αυτή την γενετική ανωμαλία πως έχει επηρεάσει ακόμη πιο άμεσα την ζωή του ανθρώπου, καθώς πλέον ο άνθρωπος μπορεί να παρατηρήσει ότι μολύνονται ακόμα και τα άψυχα αντικείμενα που υπάρχουν στην ζωή του. Μετά την μόλυνση τους έχουν χάσει την λειτουργικότητα τους, δηλαδή τον σκοπό που εξυπηρετούσε και οδήγησε τον άνθρωπο να τα εφεύρει και να τα δημιουργήσει.

Θεώρησα ότι πλέον αυτές ίσως είναι οι πιο σοκαριστικές εικόνες για τα μάτια του θεατή. Η τόσο μεγάλη αστικοποίηση έχει οδηγήσει πολλούς ανθρώπους στο να έχουν αποξενωθεί από την φύση και να θεωρούν ότι το να υπάρχουν αποκλειστικά μέσα σε ένα αστικό περιβάλλον είναι το απόλυτα φυσιολογικό. Πλέον αυτό νιώθουν ως φύση τους και ως περιβάλλον τους, οπότε το θέαμα της μόλυνσης του αστικού αυτού τοπίου είναι περισσότερο καταστροφικό στα μάτια τους από ότι ενός φυσικού τοπίου. Γενικότερα, η καταστροφή του πλανήτη ήθελα να παρουσιαστεί στα μάτια του θεατή ακόμα και στο αστικό πλαίσιο το οποίο βιώνει ο άνθρωπος με οποιοδήποτε τρόπο, να εμφανιστεί σαν ένα πρόβλημα το οποίο θα τον επηρεάσει άμεσα όντας κάποια στιγμή η παρουσία αυτού του ξενιστή να γίνει ένα καθημερινό φαινόμενο στα μάτια του, ώσπου θα φτάσει το σημείο το οποίο παράσιτο θα μολύνει και τον ίδιο.

4.3 Κεντρικό έργο

Η συγκεκριμένη εγκατάσταση που δημιουργήθηκε είναι ένα σύμπλεγμα αντικειμένων που κατασκευάστηκαν με έμφαση στην παρουσία του “παράσιτου” που μολύνει οτιδήποτε έρθει σε επαφή. Επέλεξα καθημερινά αντικείμενα για να τα επεξεργαστώ και να δημιουργήσω αυτή την σύνθεση έργων, αντικείμενα όπως ένα κομοδίνο το οποίο έχει χάσει την αποθηκευτική του χρήση καθώς έχει μολυνθεί από τον ξενιστή, μία καρέκλα η οποία έχει χάσει εντελώς την λειτουργικότητα της και δεν μπορεί κάποιος ούτε να την πλησιάσει, καθώς και ένα καραβόσκοινο το οποίο εξαιτίας της μόλυνσης που έχει υποστεί δεν γνωρίζει κανείς αν έχει πλέον ζωή καθώς η κίνηση του και η στάση του δίνουν την εντύπωση ενός φιδιού. Με πρωταρχικό σκεπτικό τον χώρο ο οποίος φιλοξενεί αυτή την εγκατάσταση, η εικόνα του εγκαταλελειμμένου κτιρίου, πιστεύω ότι ήταν ευκαιρία να δημιουργηθεί ένα σύμπλεγμα αντικειμένων τα οποία θα δίνουν την αίσθηση ενός πραγματικού οικιακού χώρου, ώστε να κάνω την εγκατάσταση οικία στον θεατή. Με την είσοδο στον χώρο μπορεί κάποιος να αντιληφθεί την ψυχολογική πίεση και το άγχος που δημιουργείται από την εμφανή παρουσία αυτού του παράσιτου το οποίο έχει μολύνει τον χώρο και ότι υπάρχει μέσα και έχει δημιουργήσει ένα δικό του σκοτεινό περιβάλλον.

Όσον αφορά τα τεχνικά κομμάτια αυτής της εγκατάστασης αλλά και γενικότερα όλων των σειρών έργων που αποτελούνται από αυτή την μορφή του αιχινού, η μορφή του αιχινού δημιουργείται από λεπτά βιομηχανικά επεξεργασμένα ξυλάκια. Τα ξυλάκια είναι ένα υλικό το οποίο πλέον έχω αφομοιώσει και υιοθετήσει στην δουλειά μου, ίσως και σε μεγαλύτερο βαθμό από οποιοδήποτε άλλο υλικό. Ένα φυσικό υλικό όπως είναι το ξύλο το οποίο έχει δεχτεί μια βιομηχανική επεξεργασία από μόνο του κάνει αυτή την αντίθεση του φυσικού – βιομηχανικού αισθητή. Η χρήση τους ήρθε μετά από μια διαδικασία έρευνας να βρεθεί ένα υλικό το οποίο θα μπορούσε να δώσει αυτή την επανάληψη και την εικόνα του αιχμηρού και του επικίνδυνου που έψαχνα. Ουσιαστικά η βιομηχανική επεξεργασία είναι αυτή που έδωσε αυτή την αιχμηρότητα και επικινδυνότητα. Πρώτο στάδιο της διαδικασίας είναι η δημιουργία τρυπών στην βάση για να τοποθετηθούν τα ξυλάκια και να αρχίσει η μορφή και το σχήμα να δημιουργείται. Η βάση πριν τρυπηθεί δέχεται μια προετοιμασία, ώστε να λειανθεί και να απομακρυνθούν κάθε είδους σκόνες και σκουπίδια με γυαλόχαρτο. Έπειτα αρχίζω να δημιουργώ τις τρύπες με ηλεκτρικό δράπανο, το μέγεθος τους επιλέγεται να είναι μεγαλύτερης διαμέτρου από αυτή των ξύλων, ώστε να έχουν καλύτερη τοποθέτηση στην βάση. Αυτή είναι η πρώτη διαδικασία επανάληψης που πρέπει να κάνω, ώστε να προετοιμαστούν σωστά τα αντικείμενα για την επεξεργασία τους. Στην συνέχεια επιλέγεται το μέγεθος που θα έχουν τα ξυλάκια, κόβοντας τα συνήθως στην μέση με μια πένσα ή ένα κόφτη. Καθώς θέλω να υπάρχει ποικιλία των σχημάτων που θα διαμορφωθούν και των όγκων που θα σχηματιστούν, υπάρχουν τριών μεγεθών ξυλάκια. Πριν ξεκινήσει η διαδικασία τοποθέτησης τους θέλοντας να δώσει και κάτι ακόμη στην μορφή τους επιλέγω να καούν οι άκρες με γκαζάκι, ώστε να δοθεί και ένα επιπλέον στοιχείο. Κρατώντας δεκάδες ξυλάκια μαζί, ώστε να επιταχύνω την διαδικασία και περνώντας τα πάνω από την φωτιά,

όταν η φλόγα έχει μεγαλώσει τα ξυλάκια απομακρύνονται από την φωτιά και τα βουτάω σε μία λεκάνη με νερό που υπάρχει δίπλα για να τα σβήνω. Με αυτό τον τρόπο αποδίδεται η εμφάνιση του καμένου, η ίδια διαδικασία ακολουθείται για όλα τα ξυλάκια που θα χρησιμοποιηθούν. Στο κομοδίνο η διαδικασία είναι διαφορετική, καθώς επιλέχθηκε το σχήμα του παράσιτου-αχινού να είναι όλο χρωματισμένο μαύρο με ακρυλικό σπρέι. Τοποθέτησα το χρώμα αφότου είχαν κολλήσει τα ξυλάκια στο έπιπλο.

Μέσα σε όλα αυτά τα χρόνια που μελετάω τα υλικά, ώστε να εξυπηρετούν τον σκοπό μου, έχω ακολουθήσει πάρα πολλές διαδικασίες, όπως πίσσα, χρώμα, κερί κ.α., στην πορεία αντιλήφθηκα ότι αυτό το στοιχείο το παραπάνω θα μπορούσε να είναι κάτι φυσικό όπως είναι το κάψιμο της φωτιάς. Επόμενο βήμα είναι η τοποθέτηση των ξύλων στην βάση. Είναι η δυσκολότερη και πιο χρονοβόρα διαδικασία επανάληψης που ακολουθώ. Όταν ξεκινάω προσπαθώ να βρω έναν ρυθμό, ώστε να μην κουράζομαι και ζαλίζομαι από αυτήν την επαναληπτική και μανιακή διαδικασία. Μπορεί να φτάσω και τα τριάντα λεπτά συνεχόμενα κάνοντας τις ίδιες κινήσεις τοποθέτησης. Βουτώντας τα ξυλάκια σε ατλακόλ καταφέρνω να τα κολλήσω στην βάση καθώς θέλει ένα ισχυρό κολλητικό υλικό για να το πετύχω αυτό. Μία από τις δυσκολίες στην δημιουργία αυτής της μορφής του αχινού στο χτίσιμο του είναι ότι πρέπει να δίνεται χρόνος στην κόλλα να στεγνώσει καθώς το ένα ξυλάκι στηρίζεται πάνω στο άλλο και καταλήγω να δώσω αυτή την μορφή, οπότε το έργο εξελίσσεται σε πολλαπλές χρονικές παρτίδες. Δεν είναι δυνατό να το χτίζω σε όσο χρονικό διάστημα θέλω, αλλά όποτε το έργο είναι έτοιμο να δουλευτεί και να δεχτεί επεξεργασία. Ξεκινάω μια συνεχής διαδικασία ωρών-ημερών-εβδομάδων η οποία είναι η τοποθέτηση των μικρών ξύλων στην βάση για την δημιουργία αυτών των αιχμηρών προσθέσεων στα οικιακά αντικείμενα. Χιλιάδες ξυλάκια χρειάστηκαν να τοποθετηθούν για την δημιουργία αυτής της εικαστικής εγκατάστασης. Δεν γίνεται να ειπωθεί ούτε από εμένα που το δημιουργώ ότι σε κάποιο στάδιο της διαδικασίας το έργο είναι έτοιμο καθώς ποτέ δεν θα είναι αρκετά τα ξυλάκια που τοποθετήθηκαν σε αυτό απλά όταν αισθανθώ ότι πλέον αυτή η μανιακή διαδικασία έχει ολοκληρωθεί σταματάω.



Συμπεράσματα

Διαχρονικά, από τότε δηλαδή που μπήκε η τέχνη στην ζωή του ανθρώπου άρχισε συνειδητά ή ασυνείδητα μέσω αυτής να αναλύει και να σχολιάζει τους προβληματισμούς του, τις άσχημες και τις όμορφες καταστάσεις τις οποίες ζούσε και γενικότερα οτιδήποτε ένιωθε και ήθελε να μοιραστεί. Με αυτό τον τρόπο ο καλλιτέχνης μεταφέρει τον προβληματισμό του μέσω μιας διαδικασίας που του είναι πιο εύκολο να επικοινωνήσει με τον κόσμο, με τον θεατή που θα αντικρίσει το έργο του και αυτός με την σειρά του θα μπει στην διαδικασία να το αναλύσει και να το αποκωδικοποιήσει με τον δικό του τρόπο, στον δικό του χρόνο, χωρίς οδηγίες και χωρίς έναν αυστηρό λόγο ή συγκεκριμένες λέξεις. Ένα εικαστικό έργο έχει την ευχέρεια να δίνει στον θεατή την επιλογή της ελεύθερης ανάλυσης του έργου χωρίς περιορισμούς και συγκεκριμένα πλαίσια και να περνάει διαφορετικά μηνύματα στον κάθε θεατή. Ο καλλιτέχνης μέσω της τέχνης καταφέρνει να εκφραστεί και να μεταφέρει τους προβληματισμούς του προσπαθώντας να τους μεταφέρει και στον ίδιο τον θεατή που θα κλιθεί να αναλύσει τα έργα του.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

“Olafur Eliasson (Modern Artists), Marcela Beccaria, 2013, London

“Olafur Eliasson Contact”, Olafur Eliasson, 2015, France

Γ.Μπαμπινιώτης, Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας, Κέντρο Λεξικολογίας,2002, Αθήνα

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

<https://www.theguardian.com/artanddesign/2018/oct/02/how-we-made-olafur-eliasson-the-weather-project>

<https://icewatchparis.com>

<https://artlead.net/journal/modern-classics-olafur-eliasson-the-weather-project-2003/>

<https://www.lifo.gr/culture/eikastika/o-olafoyr-eliason-plimmyrise-ena-moyseio-kai-anoixe-tis-portes-toy-gia-na-mpei>

<https://olafureliasson.net/archive/exhibition/EXH102547/life>

<https://www.yatzer.com/olafur-eliasson-life> +

<https://www.tuegreenfort.com/daimler-str-38-2001>

<https://www.itsliquid.com/tuegreenfort-medusaalgalaguna.html>

<https://www.lifo.gr/culture/o-kallitehnis-olafur-eliasson-xekinise-na-anebazei-mia-seira-me-diadrastika-erga-gia-tin>

<https://olafureliasson.net/archive/artwork/WEK101003/the-weather-project>

https://www.youtube.com/watch?v=Tpe4o9_n8AM&ab_channel=UNClimateChange

https://www.youtube.com/watch?v=dwfbYGTIZnU&ab_channel=ArtribuneTV

https://www.youtube.com/watch?v=jEuVjVO0prc&ab_channel=QAGOMA

https://www.youtube.com/watch?v=IsT9vEpfNq4&ab_channel=OlaM